

Estonian Philharmonic Chamber Choir

Arvo Pärt 90

Uitvoerenden

Eesti Filharmonia Kammerkoor

Tõnu Kaljuste	Artistiek leider &	Kristel Marand	Alt
	Chef dirigent	Cätly Talvik	Alt
Mai Simson	Koordirigent	Danila Frantou	Tenor
		Raul Mikson	Tenor
Yena Choi	Sopraan	Miguel Gonçalves Silva	Tenor
Laura Štoma	Sopraan	Toomas Tohter	Tenor
Marie Roos	Sopraan	Kaarel Telgmaa	Tenor
Annika Lõhmus	Sopraan	Zhizhong Xie	Tenor
Mirell Jakobson	Sopraan	Kaido Janke	Tenor
Eleri-Kristel Kuimet	Sopraan		
Birke Elisabeth Jakobson	Sopraan	Henry Tiisma	Bas
		Kim Sargsyan	Bas
Ave Hännikäinen	Alt	Geir Luht	Bas
Marianne Pärna	Alt	Rainer Vilu	Bas
Anni Marie Rea	Alt	Kristjan-Jaanek Mölder	Bas
Annely Leinberg	Alt	Aarne Talvik	Bas

Programma

Arvo Pärt (1935)

Missa syllabica
7 Magnificat Antiphonen
Magnificat
The Deer's Cry
Dopo la vittoria

Delen uit Kanon pokajanen

Kontakion
Ikos

Soloisten: Danila Frantou (tenor) & Henry Tiisma (bas)

Prayer after the canon

Soloisten: Annika Lõhmus (sopraan), Marianne Pärna (alt) & Danila Frantou (tenor)

Programmatoelichting

Nadat Arvo Pärt met zijn tintinnabuli-stijl een uitweg had gevonden voor zijn muzikale impasse, greep hij al snel naar religieuze teksten om zijn hervonden compositorisch elan op los te laten. Niet zo gek: de belangrijkste inspiratiebronnen voor zijn inmiddels zeer bekende stijl waren onder andere het gregoriaans, de renaissance-meerstemmigheid en de muziek van de Russisch-Orthodoxe kerk. Vanaf Missa syllabica uit 1977 ontstond een lange reeks meditatieve religieuze werken, veelal voor koor a capella, met Kanon Pokajanen als absoluut hoogtepunt.

Arvo Pärt is sinds de laatste decennia van de twintigste eeuw uitgegroeid tot een internationale grootheid. Zijn meditatieve werken, zowel instrumentaal als vocaal, zijn niet meer weg te denken uit de canon van het hedendaags klassieke repertoire. September vorig jaar bereikte de componist de respectabele leeftijd van negentig jaar, een mooie aanleiding voor het Ests Philharmonisch Kamoroor en dirigent Tõnu Kaljuste, van meet af aan een advocaat van het werk van Pärt, om een dwarsdoorsnede van zijn religieuze a capella-werken te presenteren.

Pärt was als kleine jongen al geïnteresseerd in muziek en vrij snel werd duidelijk dat zijn pad daar zou liggen. Hij studeerde aan het Conservatorium van Tallinn in Estland en werd net als vele componisten in de vroege tweede helft van de twintigste eeuw gekneed in de moderne muzikale taal. Bij Pärt bleef naast het werk van Bartók, Prokofjev en Sjostakovitsj vooral de twaalftoonstechniek van Arnold Schönberg hangen. Werken als *Necrolog*, zijn eerste orkestwerk, *Credo* uit 1968 en zijn Eerste symfonie deden de wenkbrauwen van de Sovjetautoriteiten flink fronsen. Ook de huidige Pärtliefhebber zal even schrikken als hij deze werken van vóór 1976 hoort. Pärt vond zijn werk zelf ook niet bevredigend. Sterker nog: hij raakte halverwege de jaren zestig in een muzikale identiteitscrisis. Hiermee wijst hij vooral op de harmonie die 'klokachtig' van aard is en vaak beierend 'stil staat'. Het maakt het ogenschijnlijk zeer eenvoudige *Für Alina* tot een blauwdruk van Pärts stijl, van Pärts 'geheim'. Het is een stukje van nauwelijks drie minuten dat iedereen

met een klein beetje piano-ervaring zich eigen kan maken. Het bestaat slechts uit een reeks tweeklanken over een (virtueel) doorklinkende grondtoon. Ze zijn zo gekozen dat ze doorgaans prettig klinken en ondertussen een hele wereld representeren terwijl ze in schommelende, 'beierende' golfbewegingen steeds weer op hetzelfde punt terugkomen. In dit compositieprocedé, dat hij vanaf dat moment zowel vocaal als instrumentaal toepast, combineert Pärt de eenvoud en het reciterend karakter van het gregoriaans met de harmonische finesses van de renaissancepolyfonie en de stemvoering van de Russische vocale traditie.

Avondgebed

In 1977 volgde met *Missa Syllabica* zijn eerste vocale werk in deze stijl, een zetting van de standaarddelen van de katholieke mis. "Ik wilde er niet te veel van mijn eigen emoties en inzichten aan toevoegen; ik wilde de woorden objectief gebruiken, zodat ze een liturgische functie konden vervullen", zei Pärt later over deze zeer verstaanbare en inderdaad syllabische miszetting. Na dit compositorische en religieuze statement zouden de religieuze teksten een belangrijke rol blijven spelen in de ontwikkeling van Pärt. Al deze werken ontstonden in opdracht. Zo schreef hij in 1988 de *Sieben Magnificat-Antiphonen* voor het veertigjarig bestaan van het RIAS Kammerchor. Hij zette de zeven antifonen die traditioneel gezongen worden tijdens het avondgebed in de zeven dagen voorafgaand aan kerstavond op de Duitse tekst en bracht ze samen tot één groots concertstuk. Wel zorgde hij dat elk antifoön zijn eigen karakter behoudt, afhankelijk van de onderliggende tekst. Ook het *Magnificat*, dat Pärt een jaar later schreef, was een Duitse opdracht. Hij componeerde het voor het Staats- und Domchor in zijn woonplaats Berlijn. In dit *Magnificat*, de lofzang voor Maria, is Pärts toepassing van de tintinnabuli-stijl geheel volwassen geworden en maakt hij subtiel gebruik van liggen blijvende tonen terwijl de tijd ondertussen stil lijkt te staan. "Tijd en tijdloosheid zijn met elkaar verbonden", zei Pärt ooit in een toelichting op dit werk. "Dit moment en de eeuwigheid strijden in ons. En dit is de oorzaak van al onze tegenstrijdigheden, onze koppigheid, onze bekrompenheid, ons geloof en ons verdriet."

Programmatoelichting

Verlossing

Met *Dopo la vittoria* uit 1996 (rev. 1998), gecomponeerd ter gelegenheid van de zestienhonderdste sterfdag van Sint Ambrosius, de beschermheilige van Milaan, en *The Deer's Cry* uit 2007, geschreven voor de Louth Contemporary Music Society in Ierland op een tekst toegeschreven aan de Ierse beschermheilige Sint Patrick gaan we met sprongen door de recentere ontwikkeling van Pärt heen. Wat in *Dopo la vittoria* sluimerend aanwezig is, komt in *The Deer's Cry* krachtig naar voren: Pärt gaat flexibeler om met zijn tintinnabulistijl en laat steeds duidelijker elementen uit de klassieke tonaliteit toe. Dat is ook al waar te nemen in zijn *Kanon Pokajanen*, het meest omvangrijke en ambitieuze werk voor koor a capella van de hand van Pärt, dat ter gelegenheid van het zevenhonderdvijftigjarig bestaan van de kathedraal van Keulen in maart 1998 in première ging. Het ruim twee uur durende werk is een diepgelovige vraag om vergiffenis en verlossing gebaseerd op de negen odes van de Orthodoxe Boetekanon aan Christus die wordt toegeschreven aan de Heilige

Andreas van Kreta (660-740). De tekst is volledig opgesteld in het Kerkslavisch, een taal die enkel in Bijbelse teksten gebruikt wordt. Pärt componeerde alle odes en voegde tussen de zesde en zevende ode twee korte intermezzi in (*Kondakion* en *Ikos*), die net als de epiloog, het ruim tien minuten durende Gebet nach dem Kanon, apart van het geheel uitgevoerd kunnen worden.

Waar de twee intermezzi lichtvoetiger en melodieuzer van aard zijn dan de omringende odes, is het Gebet nach dem Kanon zowel een climax als een 'verlossende' conclusie van het geheel waarin concentratie, meditatie, tijd en eeuwigheid zich samenvoegen tot het heerlijk wiegen in helende handen dat in nagenoeg alle muziek van Pärt terugkeert. Het is de rust van de samenklanken, de wetenschap van het steeds weer 'naar huis terugkeren' en het 'religieuze' besef dat er meer is en dat alles goed is zoals het is, de bijna baarmoederlijke veiligheid waardoor zijn werk elke keer binnenkomt en waardoor de negentigjarige Pärt is uitgegroeid tot de meest geliefde hedendaagse componist van dit moment. Door *Paul Janssen*.

Estonian Philharmonic Chamber Choir

Het Estonian Philharmonic Chamber Choir (EPCC) is een van de bekendste muziekensembles van Estland. Het koor werd in 1981 opgericht door Tõnu Kaljuste, die sinds 2021 opnieuw artistiek leider is. Het repertoire loopt van gregoriaans tot hedendaagse muziek, met speciale aandacht voor Estse componisten zoals Arvo Pärt. Jaarlijks geeft het koor 60 à 70 concerten wereldwijd en werkt het samen met toonaangevende dirigenten en orkesten. Het EPCC nam talrijke bekroonde cd's op en won twee Grammy's voor Best Choral Performance:

in 2007 voor het album van Arvo Pärt's *Da Pacem* (Harmonia Mundi) en Arvo Pärt's *Adam's Lament* (ECM). Het koor heeft in totaal 16 Grammy nominaties behaald met werken van Arvo Pärt, Erkki-Sven Tüür en muziek uit Estland. In 2020 werd het door BBC Music Magazine uitgeroepen tot een van 's werelds tien beste koren.

REPUBLIC OF ESTONIA
MINISTRY OF CULTURE

Binnenkort in Muziekgebouw Eindhoven

- Zo 26 apr '26** **Antwerp Symphony Orchestra & Jaap van Zweden**
Wagners Die Walküre
- Vr 5 jun '26** **Grigori Sokolov**
Piano pur sang
- Do 2 jul '26** **De mooiste filmmuziek in Concert**
met Laetitia Gerards & het Maestro Jules Orkest

Zullen we Vrienden worden?

M-Friends draagt bij aan het voortbestaan van onze mooie concertzaal en ondersteunt de realisatie van bijzondere projecten. Voor een paar tientjes per jaar ben je al Vriend en natuurlijk krijg je daar ook iets voor terug! Scan de QR-code, lees meer over de voordelen en meld je aan.

